

Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep.
0032 OSLO

Deres referanse:
200902348-/JMB

Vår referanse:
10/184-3

Vår dato:
01.11.2010

Høringssvar - strategi for rekruttering til samisk høyere utdanning

Vedlagt er høringssvar fra Universitets- og høgskolerådet. Det vises for øvrig til svar fra UHRs medlemsinstitusjoner.

Vennlig hilsen

Olgunn Ransedokken	Knut Patrick Hanevik
leder av UHRs utdanningsutvalg	leder av Nasjonalt råd for lærerutdanning

Hørings svar – strategi for rekruttering til samisk høyere utdanning

Universitets- og høgskolerådet ser utfordringen som ligger i rekruttering til samiskspråklig utdanning generelt, og lærerutdanning spesielt, og deler bekymringen for konsekvensene av at antallet språkbærere ikke holdes på et tilstrekkelig nivå. Bekymringen er særlig stor for sør- og lulesamisk. UHR ser på opprettholdelse av samiske språk som en nasjonal interesse og et nasjonalt ansvar. Dette har særlig relevans for tilbydere av grunnopplæring og for de som leverer kompetanse til denne.

UHRs utdanningsutvalg og UHRs nasjonale råd for lærerutdanning har følgende kommentarer til gruppens anbefalinger:

Kapittel 3.1.: Definisjon av samisk høyere utdanning

Samisk høyere utdanning omfatter også samiske profesjonsutdanninger, som lærer- og journalistutdanning. Dette er sentrale utdanninger som bør tas med i en slik definisjon.

Kapittel 3.7. Organisering av studier

UHR støtter de foreslåtte tiltakene om organisering av studier, og tror fleksible studier er en forutsetning for å gjøre høyere utdanning tilgjengelig for den del av rekrutteringsgrunnlaget. Man må likevel vurdere i hvilken grad lærerutdanning, som en profesjonsutdanning, eger seg for nettbaserte studier. Vi ser likevel ikke bort fra at en delvis nettbasering kan være aktuelt i dette tilfellet, for å fylle overordnede målsettinger i strategien.

UHR foreslår en økt satsing på nordisk samarbeid, og at konsekvensene av dette utredes, særlig med tanke på lærerutdanning. Ny rammeplan som er tilpasset tilsvarende planer i Sverige og Finland, tilsier at en realisering skulle være mulig, selv om forholdene kanskje ligger bedre til rette for generelle språkstudier. Slikt samarbeid bør kunne organiseres gjennom fleksible studier og felles gradssamarbeid.

Kapittel 3.8. Tiltak:

UHR støtter opprettelse av gode stipendordninger, og videreføring av eksisterende ordninger. Bekjentgjøring av stimulerings tiltak er vesentlig, og bør inngå i informasjonstiltakene i strategien. UHR mener at minst fem av ti stipender bør øremerkes søkere til lærerutdanning. Det bør også diskuteres om noen av stipendmidlene til språklig kvalifisering skal forbeholdes lule- og sørsamisk. UHR heller til at en slik øremerking kan være klokt.

UHR støtter forslag om å kvalifisere ikke-samisktalende for å kunne ta samisk-språklig lærerutdanning. Rådet mener tiltaket bør rettes både mot de som står foran opptak til samisk lærerutdanning og mot ferdig utdannede norskspråklige lærere, for opptak til samisk-språklig etter- og videreutdanning. Rådet støtter en finansiering av denne, slik at språklig kvalifisering ikke medfører en ekstra studie gjeldsbyrde.

Det kan diskuteres hvor stort nedslagsfelt en slik satsing skal ha, og i hvilken grad det er realistisk å sikte mot en målgruppe utenfor samisk-kulturelle miljøer. Formidling og forståelse av samisk språk er i sterk grad kulturellt relatert. Det er ikke gitt at personer som ikke har samisk-kulturell bakgrunn, uten videre kan tilegne seg språk- og kulturkompetanse som kreves for å undervise i samisk skole. Kvalifisering av norsktalende samer, eller ikke-samer fra områder der samisk kultur står sterkt, er mest nærliggende for rekruttering til dette. Likevel tilsier situasjonen med et begrenset opptaksgrunnlag til samisk utdanning, at man kanskje må tenke litt videre, og ikke utelukke at en samiskspråklig kompetanse kan bygges også utenfor tradisjonelt samiske miljøer. Det finnes gode eksempler på at personer som ikke har bakgrunn i slike miljøer har klart å tilegne seg språket i tilstrekkelig grad til at de har kunnet være ressurspersoner i samisk høyere utdanning. Rekruttering ut over samiske miljøer vil også være en måte å skape bredere interesse for samisk språk og kultur, knytte sammen Utdannings-Norge. *En bør derfor kanalisere tilbudet og informasjonsflyten om kvalifisering i samisk språk videre enn de samiske miljøene i Norge og deler av Norden.*

3.8.1. Synliggjøringstiltak og 3.8.2. Informasjonstiltak

UHR vil fremheve betydningen av arbeidsgruppens forslag om å styrke samarbeid på tvers av utdanningsnivåene. Dette er i tråd med tanken om at barn og unge skal tilbys et sammenhengende, helhetlig utdanningsløp, men kan også være en måte å komme inn med studieforberedelse på et tidlig tidspunkt, slik at elevene kan motiveres til å orientere seg i retning av samiskspråklig høyere utdanning. I den forbindelse er det viktig med et helhetlig blick på de ulike instansene i offentlig sektor, som de respektive utdanningsslagene relaterer seg til. Det er påkrevd med systematiske møteplasser mellom fylkesmann, utdanningsdirektør og høyere utdanningsinstitusjon.

Forslag om møteplasser mellom skolens rådgivere og rekrutterings-/studieansvarlige ved universiteter og høyskoler støttes, og det vises til at flere regioner i landet har gode erfaringer med dette gjennom mange år.

Dessverre er det i mange sammenhenger fremdeles slik at det samiske perspektivet kan falle utenfor ved reformer og tiltak som er initiert fra det offentlige. Dette kan føre til kontinuerlige tilpasningsprosesser, der man i ettertid må utrede hvilke konsekvenser tiltaket har for eksempelvis samisk høyere utdanning. Vi tror dette delvis kan skyldes manglende oppmerksomhet hos det offentlige, men utelukker heller ikke at ønsket om autonomi i de samiske miljøene, for å sikre ivaretagelse av kulturell egenart, kan være noe av årsaken. Vi mener at en størst mulig samordning, der det samiske perspektivet tas med fra starten av enhver prosess der det er naturlig, også vil bidra til å løfte frem og synliggjøre behovet for samisk høyere utdanning. Vi mener at hensikten med en slik samordning må være å styrke den samiske egenarten, og presiserer at dette også dreier seg om rettigheter.

Tiltak for synliggjøring vil i noen grad kunne falle sammen med informasjonstiltak for målgruppen. UHR støtter forslaget om tilstedeværelse på konferanser, seminarer og festivaler og tror dette kan tjene begge formål. I tidens mediedebatt om lærerutdanning og læreryrket blir det ofte vist til at det er nødvendig å heve statusen til læreryrket, og dermed utdanningen. Vi tror det samme gjelder for samisk lærerutdanning. I den forbindelse er det nødvendig å spørre hva ungdom som utgjør rekrutteringsgrunnlaget, forbinder med status, og at man tar i bruk former som de kan kjenne seg igjen i.

Det er positivt at Gollevirgi-partnerskapet åpenbart har hatt en effekt for rekruttering ved siste års opptak. UHR vil likevel oppfordre til at rekruttering til samisk lærerutdanning tydeliggjøres ved ev.

videreføring av GNIST-partnerskapet. Dette vil ha større nasjonal tyngde og kan også tenkes å rekruttere videre geografisk.

UHR støtter videre forslaget om studentambassadører etter modell fra “samiske veivisere”. For å rekruttere slike ambassadører, mener vi det kan være en god ide å la dette være en oppgave som gir uttelling i studieløpet, for de som velger dette. Uttelling kan gis i form av et obligatorisk krav, som for eksempel formidlingsdelen av en bacheloroppgave der dette er relevant. Studentassistenter i skolen kan også fylle en slik oppgave.

Oppsummering

UHR støtter videre tiltakene som er fremhevet i oppsummeringen i innstillingen, men mener at oppmerksomheten må konsentreres spesielt mot lule- og sørsamisk høyere utdanning. En måte å rekruttere til disse studiene, er gjennom etablering av desentraliserte studier, rettet mot potensielle studenter på tvers av landegrensene.